

S 708

K34/88

G. Sebata

⑤

P 79-106*

⑦

10

K34/88

~~8/88~~

MONITOR

EXERCISE BOOK SKRYFBOEK

NAME
NAAM

G. M. Sebata

CLASS
KLAS

Uitkyk Private Bag

SCHOOL
SKOOL

Pietersburg

Registered No. 513/31.

"B"

5708

K34/88

G. Sebata

3

P79-106*

708

G.M Sebata 79

Dinonwane

K34/88

Mokxalabyê, mokxekolo le Seputli mašemong

ka tšatši le lengwe mokxalabyê le mokxekolo ba be baya mašemong, xe bale tseleng mokxalabyê a bolaya mmutla. Are. Seputli ngwanaka, tšea mmutla yo o o iše gae, eupya xe motho are xo Wêna o rwele eng, Wêna ore ke rwele lehodi. Eupya ka pelong o tseba xore o rwele mmutla. Seputli a tloxa, motseteng a hlakana le mmaxwê Sekompi. Xomme mmaxwê Sekompi are Seputli, o rwele eng? Xomme Seputli are ke rwele lehodi, eupya ka pelong ke tseba xore ke rwele mmutla. Mantšiboxa mmaxwê Sekompi a yo kxopêla nama ya mmutla xo mmaxwê ^{Seputli} Sekompi. Xomme mmaxwê Seputli a mo ngwatêla nama yela ya mmutla. Xomme mmaxwê Seputli a šala a roxa Seputli, Xomme a ba a botša mokxalabyê xore Seputli o buditše mmaxwê Sekompi xore o rwele mmutla. Xome mokxalabyê le mokxekolo ba bolaya Seputli ka xore o be a sa boloke melaô ya papaxwê le mmaxwê.

see 29. 6. 45.

5 708

K34/88 G. Sebata

③

P79-106*

708

80

Ngwanenyana lxroneng K34/88

Ngwanenyana o kile aya lxroneng, xe a rwalla a tsênwa tse lenyôra, xomme a bôna batho ba ba bedi xomme are xo bôna, Nthušeng ka meetse. Xomme bare. „Etla o nwê”, xe a batamêtše bare xo êêna nwêla ka nllong, xe a tserie ka nllong ba mmolaya ba moja.

Ka tsatsi le lenqwe mošimane e môngwe le êêna a yo tšoma, xe a sa tšoma, a hlakana le batho bale ba bedi ba xo bolaya ngwanenyana. Maina abôna e e be ele Radimo le mmaxwê, ba bitša mošimane eyo xomme ba moswara, xore ba yo mmolaya. Ka sebaka ^{sa} mose-xare o moxolo, Radimo a laêla mmaxwê xore o šalê a bolaya mošimane yeo. Xomme mmaxwe Radimo a thōma xore o bolaya mošimane. Mošimane a swara mmaxwê Radima, ummolaya a moapea. Xe Radimo a boya xo tšoma a butšiša mošimane a sa tsebe xore xa se mmaxwê are Mma ke ja eng? Xomme mašimane are a khutile uisung ya ntlo are. Nama... šewe ka pitseng. Xomme Radimo a ja.

S 708 K34/88 G. Sebata

③

P 79-106*

708

K34/88

81

xe a jeli a kxotše xoba a bipetšwe,
mošimane are, Radimo o jeli mmawwe
a modira Tšalana ya Tšale, xe Ramodi
a ekwa byalo a kitimiša mošimane
yeo. Xomme mošimane a thsela leōpê
le tletše meetse. Xomme xe Radimo
are o a thsela a palêlwa ka xore
o be a llê kudu, mošimane a na-
pa a phdoxa.

Ngwanenyana yo botse.

Naxeng ya Maxaxamatala xo be xona
le ngwanenyana yo botse. Ka tšatši le
lenqwe Madimetsa wa modidi atla a
botša batswadi ba ngwanenyana xore o
nyaka no monyala. Xomme batswadi
bao bare ka xore xa ona sa xo
nyala, rēma sehiare seo sebero sele
mo mothšemeng. Xomme Madimetsa a thōma
xo rēma, xe a rēma a lapakudu
a hlo a sa rēma. Ka tšatši le le latela-
xos xa xwa tla lesiba le ēēna a se na
dikrome tša xo nyala, Xomme a botša

S 708 K34/88 G. Sebata

③

P79-106*

708

K34/88

82

Ese Ngwananyana yo botse
batswadi xore o nyaka xo nyala
ngwana wa bōna, xomme bōna
bare. Rēma sehlare seo se bexo t se
le thšemong, xomme a thōma xo rēma
le ēēna, xē a rēma a thōma xo lapa
le ēēna. a se ke a twa a rēma.
Ka tsatsi le le latelare la boraro
xwa tla ~~Masipa~~ le Maboka le bōna
ba rēma, tē ba rēma sehlare
seo ba lapa, xomme sephatio seo
ba bexo ba se rēma sa boēla
ša thibana sa ba sehlare sa xo tia.

ka tsatsi la bonē xwa tia monna
wa sexōlē leina la-xwē e be^{re} e le
Matsobane. xomme le ēēna^a ba botša
xore o nyaka xo nyala ngwana wa
bōna. xomme le ēēna ba mmon-
thša sehlare. xomme ēēna a se
rēma, a ba a se wiša fase, a
napa a nyala ngwananyana eo, yo
ba mosadi wa xaxwē. wa xo tia.
xomme batswadi ba ngwananya
ba dira monyanya o morōlo.

5 708

(3)

K34/88 G. Sebata

P79-106*

708

Nwana le kwena.

K34/88

83

Yare ele bana ba Maune baya nokeng. Xe ba fihlile xōna nokeng ba tsēna kabodibeng ba hlapa. Xe ba sa hlapa, kwena ya swara ngwana yo monqwe, leina la xaxwē e be e le Tonifi. Xe e moswere ya moiša xare xare mo e dulaxo xōna, ya mmeya le bana ba yōna.

Ka tsātsi le lengwe bana ba kwena ba tsēla ntlē xa meetse ba dula mohiaoeng ba ōra letsātsi le ngwana yoo kwena e bexo e moswere. Xe di sa ōra letsātsi batho bao, bexo ba-le nokeng ba tseba ngwana yoo kwena e bexo e moswere, ba naba ba yo botsā batswadi ba ngwana eo. Xomme batswadi bao baya ngakeng xare etlē e motheē e moswatēkwa xa Matlala ele la Boraro.

Ka la bonē ngaka eo ya ya nokeng xe tsātsi le hlaba. Xomme bana ba kwena le yo kwena e bexo e moswere batswa xapē. Xomme ngaka ya kitima di sa mmone .a ba a swara ngwana eo le kwananyana, a phološā ngwana eo Xomme batswadi ba xaxwē ba lefa ngaka eo.

S 708 K34/88 G. Sebata

③

P79-106*

708

Ditlot Dikatsé le maxōtlō

K34/88⁸⁴

Kxalē kxalē maxōtlō a kile a kxopela
dikatsé xore di ket kxoboketšē dithōtsē
di tlē di dirē monyanya o moxolo. Xomme
e. dikatsé tša dumela taba yeo, ya xo
kxoboketša dithōtsē, tšaba tša botšana
letsatsi leo ditlaxo thōma xo kxoboketša
tša^{ka} lōna. ~~Dikatsé tša kxetha tšatsi la~~
Bohlano.

ka lōna leo laBohlano tša ya mašem-
ong tša tōpa dithōtsē tše ntši, tša tšaba
tša diiša xae moo di Hotoxo bexo di
kxethile, tšaba tša dira monyanya o
moxolo. Xomme maxōtlō xe a eja
monyanya eo a tima dikatsé. Xomme
xe di-katsé di butšiša maxōtlō kaxa
dithōtsē a sēxa kudu kudu.

Xomme xo Hoxa tšatsing leo dikatsé
le maxōtlō tša hloyana kudu kudu.
Dikatsé tša napa tša eja maxōtlō, xo
fihla letsatsing la mmamohla. di sa
ja maxōtlō, le maxōtlō a sa ja
dithōtsē

5 708 K34/88 G. Sebata

(3)

P79-106*

708

K34/88 85

Bolwetsi bya kroši Mabusela

Nareng ya ra Mabusela xo be xo
buša kroši Mabusela. Ka tšatsšī letsatsi
le lengwe a lwala bolwetsi byo
boxolo. Ba-xabō ba bitša dingaka
tše dikxolo tšeo xe di bitšako bo-
matwetwe, tša tša tša thoxola bolwetsi
boo bo be ~~xe~~ bo lwalwa ke
kroši Mabusela. Xomme xa ba
thokōla bare, ka bošexo ka mosō
kroši etlo fōla. Xomme banna
ba kroši. ~~Maba~~ ba lefa dingaka
tšeo ka dikxomo tše dintši.
Xomme dingaka tšeo tša sepela,
xe di sepela, kroši ya thomiwa
ke bolwetsi xapē.

Ka letsatsi le lengwe xwa tša
mošatē monna yo ~~mm~~ mongwe yo
a bexo a dula thokō ya Lewatšē,
ēna a botša banna ba kxōrō
ya ra Mabusela xore ngaka e
kxolo yōna matwetwe ye dula
kwa lewatšeng Eupya xe ba e-
kwa byatšō ba thabā, Bare. Mohlomo-

5 708 K34/88 G. Sebata

③

P79-106*

708

K34/88 86

ngwe o bolela therešo xoba maana.

ka tsatsi le lengwe banna ba xa
Mabusela ba kxöpela Tomela wa
mahlo a dioka le Sephalo mmolaya
bathe xore ba yo bitša ngaka kwa
lewatleng. Xe ba fihla mo ngaka e dutaro
xona bare. Kxosi ya lwala ngaka, e
bolawa ke hlōrō ngaka. Xomme xe ba
bōna noxa e kolo etšwa ka meeteng
ba thsōxa, xox xomme noxa eo
yare, kethi le thāba engi xomme
bōna bare. Kxosi eav a lwala. Xomme
yōna yare. Mponthšeng tsela, xe ba
fihla Mosate mosate xona xa
Mabusela ba hiša kxosi kxorong.
Xomme ngaka eo ya mo alafa.

Xomme banna ba kxosi Mabusela
ba iebara nōna eo ya ngaka ka di-
kxomo tše Seiketetsa xobane ba ba
ba ša kxoiwe xore e tla mo fodiša.
Xomme ngaka eo ya metsā
dikromo tsela ka mokag ya napa
Xomela xae xa yōna

5 708

K34/88

G. Sebata

③

P79-106*

708

Mpiti le Mpitinyana

K34/88 87

Mpiti le Mpitinyana ba be ba disa dinku kwa morakeng. Xomme ka letsatsi le lengwe Mpiti a roma Mpitinyana xo yo kxopela ditseka, xoba dinkxwa. Xe Mpitinyana a tloxe Mpiti a sala a bolaya dinku tše pedi, a ba ja e tee, engwe ya mopalela xo eja. Xe Mpitinyana a boya le dinkxwa a hwetša Mpiti a bolale nku, ke xe a botša xore xe papa aka bōna xore dinku xa dikamoka o tla ~~xe~~ bēthā byale ke xe Mpiti a botša Mpitinyana xore ba thšabēlē makwōeng, ke xe ba tloxa ka babedi xa bōna ba thšabēla makwōeng. Mo tseleng ba phirimalēlwa ke letsatsi ntlong ya Leburu. Ba ba bakxopela diyō xomme Leburu la ba fa mapotse, xomme Mpiti a se ke a kxora. Bošixoxare, Mpiti a swara ke tiala kudu. xomme a ya ka ntlong ya Leburu xo yo utswa dinkxwa le mapotse. a ba a kxora, xe a kxothše, a tše mapotse a mang a re o tla a jela ka dikobong. Xe a tloxa a ya ka ntlong ya mokwōdo

5 708 K34/88 G. Sebata

③

P79-106*

708

K34/88

88

wa leburu, a sa tsebe, a e dira
ntlo eo a beo a kobetše ka
to yōna. Xe a fihla ntlong eo
ya mokxekolo are, Mpitinyana, a rejē
lepotse šele. Xomme mokxekolo a
mokwa. Xomme aba, a yo botša moxatša-
xwē xore Mpiti o utswa mapotse,
xe

ka le-tsatsi le le latelaxo mokxa-
labye wa Leburu a butšiša Mpiti
xore o be a utswetsang mapotse.
Xomme xe Mpiti a e kwa tšeo
a bitša Mpitinyana xore ba thša-
bē. Xomme mokxalabye wa Leburu
Leburu a ba kitimisa xomme
motseng Mpiti a bolaya Leburu
leo la mokxalabye. Xomme
ba napa ba poloxa ba ya
Gauteng xomme xona kwa Gauteng
ba hwetša makxarebē a mabetsu
ba nyaia, ba napa ba mose
o moxolo-xolo kudu. Xe fihla
ba e hwa xo šala basadi ba
bōna le bana.

5708 K34/88 G. Sebata

③

P79-106*

708

Batho ba motse K34/88 89

Batho ba motse ba be ba bolawa
ke tlala, ba tšwa kamoka xo yo sēla.
Monna yomongwe a boya a rwele
mabēlē ka saka, a tla a šila. Xe
a šila, are, Tebōnane, tebōnane, tebō-
nane tebōna moriti wa tibataka, ke-
xone ke ~~bōna~~ moriti waka.

Modianong le Fērērē.

Re khalē xo kile xwa e ba le-
mosadi e mong a na le ngwana
o tee leina la xaxwē ele Modia-
nong. Ka tšatsi le leng mmaxwē
a hwa. Xomme papaxwē a nyala
mosadi wa bo bedi mosadi eo
a tla ngwana leina la xaxwē ele
Fērērē. Xomme Fērērē e be ele
Sebodu, ka baka leo a se kxōnē
xo dira mošomō le o tee. Mesomō
ka moka e be e dirwa ke
Modianong. Ka tšatsi le lengwe

5708

K34/88 G. Sebato

(3)

P79-106*

708

K34/88

90

Modianong o be a loxa thutsē, a ya nokena xe a fihla thutsē ela ya ya wēfa ka meetseng. Fi kaxa o a lia, a ya botšg mmanetwē, mmanetwē a moraka are Sepela o yo e kwetsā, o bōna xore re tla ja eng. Modianong a tloxa a yo e kwetsā, a sepela ka meetseng a ba a fihla tebating a bula a tšwa, Are xe a sepela a bōna mepanana. e botšwitšē. Xomme yare xo ēēna, Modianong, Modianong sa mme e tla are fulē rebutšwetšē e bile re a bōla. Modianong a fula ka-moka a dikxobēla felō xotee, a feta, a seke aja tete. Xomme a sepela a kwetsā menamane, meperekisi le ditiro dinkxwa, tšā fēla di mmitšā, yēna a fēla a di fula, e bele a dikxobēla felō xo etee. Mafelong a bōna molxekolo wa mēnō a xē tšwēla ka ntlē, Xomme a thōma xa boifa, mokxekolo are xo ēēna, O se ke wa tšāba modianong xobane ke wēns o

5708

K34/88

G. Sebata

3

P79-106*

700 708

91

K34/88

tlileng xo nthšomêla. Modianong, o
re xo hlohtora lexoro laka ke
bê ke bônê dilō tse e kexo ke
dinaledi. Modianong a šoma xa
botse mengwaxa e mentšî, xo fihlela
Modianong a tenya, are xo kokwaxa
ke tennwê koko. kokwaxwê are
Nna ke be kere o fla dula le nna
xo fihlela o nyalwa, Modianong
a xana, mokekolo are Sepela. Modi-
anong a bula lebati lela a tsenexo
ka lōna, xe a itebella a bōna
a apere dikobo tša xauta. Xa
a lebelêla ka thokō a bōna
dikoloi di rwele la lefase lehwmō,
a napa a tšwa ka nokeng, a ba-
tamêla motse, kxoxo ya bō yare
konkoroo o a tsēna Modianong
Sesumi sa motse wa xēšo. Xomme
ba mothakxalêla ba motse kamoka.
Fērerē xe a bōna xone Modianong
o buile le dilō tse botse le ēēna
a loxa thutšē. Xomme a wetsa ka
meetseng a lonya, a tsēna ka
meetseng le ēēna, a ba a tšwa

S 708 K34/88 G. Sebata

③

P 79-106*

708

72

K34/88

Xomme le eena a hwetsa mepa-
nana, meperekisi. menamone le dinkwa.
tšona tša mmiša a diroaka are
lxane xa le tsebe xore na ke a
iphetela, ke ikela xa koko Sōbane
, mafelelong a ba a fihla xo eena
Sōbane, xa ~~a~~ a boifa xe
a mmōna. Xomme a thakala
le eena. Mokrekolo a botša Ferere
are, o hlohlorê lexoro laka ke
be ke bōne dinaledi. Xomme
a dumela, a sa tsebe le xo
hlohloro. Ka beke ya bobedi a
botša kokwaxwe xore eena o
hloxite. Kokwaxwe are, xo xopola
beno ke botse. Ferere a bula
lebatl xē a itebella, abōna a
apere mešidi, xa a lebella tšokō
a bona moxotlo. a xoxa lesāša
la xo rwala dilomi tsa lefase ka-
moka. Xomme a tšwa ka nokeng,
xe a batameia metse, Mo mokoko wāre
isonkorokoo o a boya Ferere Sebedu
sa xeso. Mmaxwē alla kudukudu xē
a mmōna, ba busa ba somela
Modianong a ba lefa lca dijō

5708 K34/88 G. Sebata

③

P79-106*

708

Ngwanenyana

K34/88

93

Naxeng ya xo be xo na
le ngwanenyana e o xo be xo
sena motho ya a ka manyalaxa.
A napa a tloa a ya boxadi,
Xe fihla, a apeya maxobê.
Baboxadi bare Isā matobê ka
ntlong, tomme o be o thšele meetse
lesāpelong a dia byalo. Ba thōma
xo mmōtsā, bare O hualwa ke
pitsangya nixokolwana. Bare xe
o ka leka xo ebētha o tla
hwa. A kwa taelo ya bomma
tswalē. ka tsātsi le leng are xo
mmatsālē, ke ya xae. Bōna bare
o seke wa leka ware tseleng
kepuma pitsana ye. Eena a kwa
taelo ya bōna. Xe a fihla xae,
are xo mmaxwē, Monna wa ka
ke pitsana e. Xomme mmaxwe
a tšea pitsana a esikinya, a kwa
a xo sa lie selo. Ngwananya yola
a botša mmaxwē aone pitsa e
le seke la ephuma. Mmaxwē a be-
felwa, a ba a rapa letsema. Ba
boi ngwananya, ba ya masemong

5 708

K34/88

G. Sebata

③

P79-106*

708

K34/88 94

Kamoka, le ba xo rapiwa ba ya
le bona masemong. Xe ba fihla
masemong ba sa hlaxola, mma-
twe ngwanenyana a hloxa
o yo nwa meetse, a nthe
o ya xae. Xe a fihla moksao-
theng a topa mafsika a a loke-
la ka thethong, a ba aya ka
ntlong yela e bexo e na le pitsa-
na, a ema mojakong. A nthša
iefsika, a o meiša xa raro. La
bone a bētha pitsana xwa tšwa
ditiadi tse dintsi, le maxadima. le
ieeba. A tšadi e ya ratha mosadi
yola le motse wa tswa. Xe ngwa-
nyana a le masemong, pelo ya
mmotšā yare, Xae motse wa
a tswa, a botšā batho xore
mma ~~monna~~ o bolaille monna wa ka
pitsana. Batho kamotšā ba hloxa ba
kitima ba ya xae, ba yo bona
motse xe o tswa. Ba hwetšā
hwetšā mmaxwē ngwanenyana
a rapaletse a hwile. Leeba tare
laeta pele la fihla boxadi lare
Ba mpolaille. Ba boxadi bolaya ngwanenyana

5 708 K34/88 G. Sebata

③

P79-106*

708

Banenyana

K34/88

95

Banenyana ba^{be} ba ilo raloka. Kxole.
Xwa tswala masoxana, a mane
bare xo bōna, Re a lerata, Xomme
bona ba dumela, ba ba tloxa nabo
ba ya xaxabo bona. Xe ba fihla
thoko ya xae bare, Xu Xeso re tsola
dikobo, ra sepela ka lepono. Xomme
le bona ba ~~sepela~~ ka lepono ba
fihla matseng ya melete, ba tsena
ka xare. Batho borona^{ba} be ba
eja batho. Montaboro baya dinaki-
eng xoba kōšeng. Xe ba bina
ba opela kōša bare. Reya nalō,
~~ae~~ tongtolo. Ba kshutla e mongwe
wa bōna ba mmolaya. Bare
ba akela bare, o alwala ba
tla moalafa a fola. A ntho
ba yo moja. Kaxosasa xe
xo esa bare, Mokete o kae. Bōna
bare Ba a moalafa. Moxadibō
wa banenyana bale are
E reng mo o hlatswato dibyana
le mo o nwaxo meetse o epele
merini ya xaxo. Mošoboro xe g
boya xo tsoma bare, Mokete o kae

S 708 K34/88 G. Sebata

③

P79-106*

708

K34/88

96

Xomme moriri wa arraba
ware ke sa hlatswa dibyang,
a ba banenyana bale ba thša-
betše xae ka bōna. Xomme
masoxana ale a ba sala mori-
xō. Emongwe wa banenyana
o be a here nakana ya bōna.
Xe ba eile no xo tlōkwaxo motse.
Xomme nakana ya lla yare,
fsee mamaile fsee, ke ya lenaxa
Xomme ya no lla, Mašoboro aie
akwa, ba setse ba fihlile
nokeng. Ba ēma, ba bolēla bare,
Sexwax^{xwa}sexwaxwa khupa meetse
re fetē Sōna sare, Meetse xa
se ešō, ke a bo lesēlē. Banyana
bale bare lesēlē lesēlē. Khupa
meetse re fetē. Lesēle la akhupa,
ba a feta. Mašobora xa a fihla
a palelwa ke xo thsela nokse
eo. Xomme banenyana bale
ba ya maxae a bōna

708 K34/88 G. Sebata

(3)

P79-106*

708

Banenyana ba lanya

K34/88

97

Banenyana ba ile ba ya laong
kxonyeng. Xe ba fihlile kxonyeng
ba rwalla, xe ba rwaletše; bare
e A re sobaneng re bonē yo
a nōnnēxo. Xe ba bolēla byalo
ba be ba ma, le mpya. Ba ya
mo mohlabaeng, xomme ba thōma
xo ~~ba~~ Sabana, ba soba
ngwanenyana yo leina la xaxwē
e lexo Matsēbē. Ba soba kudu
a ba a hwa. Xe a hwile,
ba moy ja. Xe ba mo iē
ba botšana xore xe ba fihla
xae ba se ke ba botša mo
tho xore ba bolailē Matsēbē. Xom
me Xe ba bolēla mpya
yare, Banenyana ba bolailē
Matsēbē. Xe ba ekwa mpya
e bolēla byalo ~~ba~~ e bolaya.
Xomme ya se ke ya hwa
Xomme tapē ba e bētha
e kudu ya se ke ya lwa
bohloko. Xe ba fihla xae mpya
ya botša batho xo banenyana
ba bolailē Matsēbē Xomme ba-
nyana ba o ba bolawa

5708

K34/88

G. Sebata

(3)

P79-106*

708

Nqwanyana

98

K34/88

Nqwanyane o ba a dula le
 kokwame. Isa tsatsi le lenqwe
 a ya etele etela. Xe a boya
 a hlakana le phiri tseleng.
 Phiri yare eo. eena. O ya ka
 Nqwanyana a re ke ya xa
 koko, phiri yare xa eena xape
 O rwelexo ka serotwaneng. Eena
 a re ke rwele ditloxo. Phiri
 yare nthsetse tsana. Xomme
 Nqwanyana a monthsetsa.
 Ba tloxa, phiri ya botša nqwanyane
 xore a tla ka tsela enqwe
 le yona ya tla ka enqwe.
 Phiri yare re tla bona yo
 a tla fihla xae ka pela. Xom-
 mme phiri ya kitima ya tloxa
 nqwanyana, ya fihla xae ka
 pela ya ja kokwa a nqwanya-
 na eo. Phiri xa se no ja
 kokwa nqwanyana ya tsa di-
 kobō tsa nqwanyana. Makhekolo
 eo. Xomme ya di apara. Xe nqwany-
 ana a boya a ya ko phiri a
 sa tsebe xore xa se kokwaxe

708 K34/88 G. Sebata

(3)

P79-106*

708 708

K34/88

99

Xomme a re, koko ke ja
eng? Xomme phiri ya re, E ha
hena, ngwana a ngwanaka. Xomme
xe ngwananana a batamela
phiri ya mo swara, ya mmolaya.
Xomme ngwananyana a se ke
a hwa. Phiri xe e bona
tore, ngwananyana a se a hwa,
ya leba xo mo metsa. Xe
e mo medise, ngwananyana
a tswa ke meraxo a se a hwa.
Xe phiri e bona byalo ya
thšaba ya ya sethokweng.
Xomme xe e fihla xona mo
ya jewa ke dihleng xe e bona
diphōōfōlō tse di nqwe, e bona
tore di a tseba xe a lekile
to bolaya Moktekolo le nqwa-
nyana. Xomme ya tloxa ya
thšabēla thabeng, xomme
xe e fihlele xona ya nyaka
lelodi tore e i polayē. Xe e le
nyakile ya e le bone, ya i polay
polaya e bona tore maphōōfō-
lō a tseba seo se se dirilexa

5708

K34/88 G. Sebata

3

P79-106*

708

Dikxwale le Bō diphōōfōlō

K34/88

100

Kxale diphōōfōlō di kile tša bitša
 pitso, xore di kxêthê kxoši le
 modula-setulō wa tšōna. Xe di le
 ph pitsong phukubye ya êma ya.
 Lekxotla la xo hlompheka, le be biditšw-
 e xore le kxêthê kxoši le modula-
 setulō. Xomme xe di ekwa byalo
 tša thaba ~~hudu~~ ka xore di be
 di sena mao di ka ahlolaxo
 melato. Xomme phukubye ya êma
 tapê xomme yare A~~re~~ re kxetheng
 tau xore e bē kxoši, le nkwē
 xore e bē modula-setulō. Xe diphōō-
 fōlō di kwa phukubye e bolēla tša
 dumēla, tša ba tša bolēla xore
 xe phōōfōlō e dirile molato e
 tswanetše xore e tšumišwe kudu
 le ta tau.

ka tšatsi le lenqwē mmatla,
 le nku tša hwetša dikxwale
 thšemong di byala dinawa. Xomme
 tša raka dikxale tšeo, xore di
 šalē xi ja dinawa tša tšōna.
 Xe dikxwale di bōna xore

5708

K34/88 G. Sebata

③

P79-106*

708

K34/88

101

di rakitwe tša ya xo modula-
setuiō e lexo nkwē. Xe nkwē e
bōna xore dikxwale di šwenyexile
kudu ke mmutla le nku, ya tloxa
ya ya xo tau, xomme ya laodi-
ša ka mo dikxwale di šwenyexi-
lexo ka xōna. Xe tau e ekwa
fao ya bitša pitšo e rxolo ya
diphōpōlō ka moka. Xe di kxōboka-
ne ya bolēla ka mo mmutla
le nku di tswenaxo dikxwale
thšemong ya tšōna. Xomme dipn-
ōfōlō di ekwa fao tša a
hloia mmutla le nku ka xore
di swanetše xore di axē
ntlo ya kxōš ya tšōna e le xo
tau. Xomme tša dumela eo.
Xomme ka di swanetše xo axa
tša xana, xomme tau ya laēla
dimpya le diphiri xore di yo
bolaya mebutla le dinku.
Xomme xo tloxa išatšing leo
diphiri le dimpya di bolaya
dinka le mebutla mebutla xo
fihla išatšing la le hono.

5 708 K34/88 G. Sebata

③

P79-106*

708 Mokxekolo wa lonya 102

K34/88

Mokxekolo e mongwē o kile
a dira maanō a xo bolaya
ngwana wa ngwanaxē, are o
xana xe ba bolaya batho
xoba xe ba löya batho. ka
tsātsi le lenqwē ngwana wa ngwa-
naxē a yo ~~disa~~ E rite xe
letsātsi le yo subēla mošimane
e o a buša buša dikxomo
a yo di hwaēla, xe a di
hlwaetše a ya ka xae, a
hwetša kokwaxwē ka mosheng
mošaseng xomme are, koko
ke ja eng? xomme kokwaxwē
a ya ka ntlonga xomme a
tšea boxobē a bothšēla
sehlare sa xo bolaya, mme
a bo fa mošimane e o.
Xe mošimane a llē a
kxothše, mokxekolo a thaba
are, Byale o tla hwa, ka
xore - o llē boxobē byala
bya xo thšēlwa sehlare.
xomme a bōna moši-
mane a sa hwe,

5708

K34/88 G. Sebata

3

P79-106*

708 Mokrekoto wa tonya 103

K34/88

ka letsatsi le le latelaxo mosimane
a yo disa tapē, xomme kokwax-
wē a šala a dira maanō
tapē a xo mmolaya. Xe
letsatsi le subela mosimane
a buša dikxomo xo di
yo hwaetwa. Xe a hwaet-
tše a ya ka xae. Xomme
kokwaxwē a mmotša xore
a dule ka khutlong ka
xore o lapile o tšo disa.
Xomme ka khutlong e o
mo kokwaxwe o beile a beile
dihwaane (paddles, xore di
hlabē mosimane, xomme xe
mosimane a dula fao
tša seke tša mohlaba.
Xomme ka letsatsi la Bo-
boraro mosimane a yo
disa tapē xomme kokwaxw-
ē a sala a dira maanō
a xore a mo pyatle ka
lefsika xe a robetše.
Xomme mosimane a tliša
dikxomo šakeng a na le

5 708

K34/88

G. Sebata

③

P79-106*

708

Mokxekolo

wa lonyā

104

K34/88

malomaxwē. xe ba di hlwa-
 etše ba ya ka xae. xo-
 mme xe bale ka xae, ba
 ka xae ba ba fa di
 xomme ba ja. xe ba
 llē mošimane are xo
 batswadi, Sebotse e timetše.
 xomme batšwadi ba molaëla
 xore a yo e nyaka, xomme
 xe a tšwa ka kxōrō,
 a kwa tlošō ya kxomo
 eo e lexo sebotse e lla
 e re, Bopedi ke kua, mošatē ke
 kua, Bopedi ke kua, mošatē
 ke kua. Xomme mošimane
 eo a e busa a hlwaëla
 le yōna. Xomme a yo rōbala
 le malomaxwē. Bošixo xore
 mokxekolo a tsoxa a tsea
 lefsika a re o bolaya
 mošimane. Xomme xe a
 foša lefsika leo a bolaya
 ngwana'xwe e lexo malome
 a mošimane. Xomme ka tšatši
 la bonē mošimane a botša

5708. K34/88 G. Sebata

③

P79-106*

708 Mokxekolo wa lonya 105

K34/88

batho ba motse are, koto
o bolaitle malome, xe ba-
tho ba e tswa byalo ba
thōma xo hloya le xo thš-
aba tš mokxekolo eo, bare
ke molo, ba ba ba mmolaya
mmolaya.

Maano a mmutla

Mmutla o kile wa sepela
o šikašika le tag-lexora la thš-
emore, o be o Swerwe ke tlala
ya letsatši ka moka xa lōna.
Ware xe o sepela wa bōna
tlo-makē, wa e topa wa e ja.
Xomme wa tswa boose wa
tšama o phura, xomme o o
xopola ore, ke tla hwetsa en-
ngwe. kua pele, xomme le yōna
e tlaba yaka. Ware o sa
sepela wa bōna tše dintši
kxaupsi le nthšoba ya xo
tsēna ka thšemong. Ware xe

S 708 K34/88 G. Sebata

③

P 79-106*

708

K34/88 106*

O re ke a tōpa engwē wa
šwathšā, xo-ba ya swarwa
ke molaba, wa phathankxana,
wa phsikoloxa, wa raxa-raxa,
Xomme wa fsineletšā. Xomme
ware ge ore o iša mahlo
kua le kua, ^{wa} bōna phiri e e-
tla, xomme wa itira yo e
kang ga xa se wa tanyiwa,
yare xe phiri e batamela,
yare xo mmutla ya o di-
ra eng. moš Xomme mmutla
ware, o E kaba xa obone
xobane se raloka ke thabi-
le?, xomme phiri xa o bone
xe ke itlemile ka dithapō.
Phiri ya afa xa se o
tanyiwe, xomme mmutla wa
fofa wa swariša phiri, xore
di swariwe tšohle. ka letša-
tši le lelatêlaxo tša swarwa
ke tlala, tša ba tša hwa
tšohle ka xore di be di
swewe di sa kxone xo
sepela le xo sêla

End. S. 708